

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שנאמרו בנעילת החג שבועות תשפ"ד לפ"ק

בעיר בארא פארק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף תמ"ו

מפני חטאינו גלינו מארצנו, הימים טובים שלנו לא נראים עוד כמו שהיו בימי קדם, אי אפשר לנו עוד לעלות לראות וליראות את פני ה', עם כל זה יש השראת אור של קדושה עצומה בהימים טובים, אשר גם יהודי פשוט מרגיש התעלות בהיום טוב ומצותיה. ואם כי אין לנו מקדש, נשאר לנו מקדש מעט אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות (מגילה כט.), שמתאספים שם ומתעלים יחד. והם נותנים חיות על כל השנה, והם הם הרגלים שמעמידין אותנו שיהא לנו קיום.

יחינו מיומים, ביום השלישי יקימנו ונחיה לפניו (הושע ו-ב). היה לנו יום טוב שני ימים, אשר הם חיינו, י'חיינו מיומים, החיות שלנו היא מהשני ימים של החג, אבל לא די בזה, אלא 'ביום השלישי', יום שלאחריו מה יהא, אז יקימנו ונחיה לפניו, יש לעשות קיום מהחיות שקבלנו בהיום טוב. יש להביט מה יהא אחר זה, במה ישתנה למחר ממה שהיה עד עתה. ומכל שכן כאשר המדובר הוא מיום טוב של מתן תורה, שכל אחד קיבל על עצמו קבלת התורה בהתחדשות, יש לעשות קצת חשבון הנפש מה ישתנה בהתנהגותו במשך הימים.

*

איתא בילקוט (במדבר תרפד) בשעה שקבלו ישראל את התורה נתקנאו אומות העולם בהן, מה ראו להתקרב יותר מן האומות, סתם פיהם הקב"ה, אמר להן הביאו לי ספרי יוחסין שלכם, שנאמר (תהלים צו-ו) הבו לה' משפחות עמים, כשם שבני מביאין, ויתלדו על משפחותם לבית אבותם (במדבר א-יח) ע"כ. ודקדקו המפרשים, הלא חזר הקב"ה על כל אומה ולשון לתת להם התורה, ולא רצו לקבלה, שנאמר (דברים לג-ב) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו,

אנו עומדים בסיום היום טוב הגדול, זמן מתן תורתנו. הקב"ה נתן לעמו ישראל זמני קודש שנוכל להתעלות. בכל שבוע יש שבת קודש, ששת ימים תעבוד וביום השביעי שבת לה' אלקיך, במשך ימי החול הוא מוטרד בעבודה, ויוכל לשקוע בהבלי עולם הזה, על כן ניתן לנו את יום השבת, יום מנוחה ממסחריו, יושב בביתו, יומא דנשמתי, שנשמתו יתעלה בה. אשר גם כאשר יעסוק בעניני עולם הזה לא יהא משוקע בו. השבת ניתן לתורה ולתפלה ולחינוך הבנים, ולקבל כוחות הנפש הנצרכים לו. – ימי החול ניתן לצורכי פרנסה ושאר צורכי הגוף, אבל לא על זה היא תכלית ירידתו בעולם, אלא על צורכי עניני נשמתו, ויש לחיות עם התבוננות. ועל כן ניתן לנו בכל שבוע, יום השבת, יום מנוחה וקדושה, להתבונן היכן הוא עומד, מה עשה כבר ומה צריך לעשות עוד.

והויך מזה ניתן לנו הימים טובים, שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך, לא די ביום השבת לחוד, מזמן לזמן צריך התעלות עוד יותר. לא די במה שממשיך לישב בביתו ביום שבת ולהתעלות, אלא לעזוב את ביתו ודירתו ומסחריו, ולעלות למקום המקודש ביותר, להתראות את פני ה', אשר אין לנו השגה בעומק הדברים של ראיית את פני ה' משני הצדדים, לראות וליראות. השפעה שהניחה רושם, כאשר יחזור הביתה איך תהא הנהגתו. אי אפשר לנו לצייר השפעת היום טוב שהיה להאדם בבית ה', כאשר כל אחד ראה בעיני בשר פלאים חוץ לדרך הטבע, עומדים צפופים ומשתחיים רווחים. בכמה דרגות של אמונה נתעלה כאשר עזב את בית ה' אחר יום טוב, בכוחות חדשות על העתיד. – הימים טובים נקראים בשם 'רגלים', כי קיום העמידה באדם היא על רגליו, וכמו כן ברוחניותו, הימים טובים הם הרגלים אשר עליהם עומד כל חיותו ברוחניות.

הופיע מהר פארן וגו' (עבודה זרה ב:), ולמה נתקנאו בישראל על מתן תורה. ואם אכתי יש מקום לקנאות, במה דחה אותם הביאו לי ספרי יחוסיכם, מהן ענין היחוס לקבלת התורה.

אנו אומרים (בתפלה) אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות, וקדשתנו במצותיך וכו'. ויש להבין הלא חזר ה' על כל אומה ולשון ליתן להם תורתו, אלא שלא רצו לקבלה, ולא בחר ה' בנו יותר משאר העמים, אלא אנו בחרנו בה', ולמה אומרים אשר 'אתה' בחרתנו מכל העמים, ורוממתנו מכל הלשונות, לא היה זה בחירה מה', אלא בחירה מצדנו שקבלנו על עצמנו תורתו ואדנותו.

אך הענין הוא, כי קודם שהציע ה' תורתו לישראל, הקדים לומר להם דברי חיבה (שמות יט-ד) אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, ואשא אתכם על כנפי נשרים וגו', ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וגו'. וביאורו הוא, דאיתא ברש"י (ויקרא א-א), ויקרא אל משה, לכל דברות ולכל אמירות ולכל ציווים קדמה קריאה, לשון חיבה, לשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שנאמר (ישעיה ו-ג) וקרא זה אל זה ע"כ. והיינו שקודם שהתחיל ה' לדבר עם משה, וידבר ה' אל משה, ויאמר ה' אל משה, צו את בני ישראל, הקדים לה לשון של חיבה, שקרא לו בשמו משה משה, בלשון חיבה, והשיב משה הנני, ואחר כך היה מדבר עמו.

והענין הוא, שרצה ה' ללמד אותנו, שאם רוצים לדבר ולצוות לחבירו על איזה דבר, יש להראותו מתחלה החיבה שיש בלבבו כנגדו, ואז יתקבלו אצלו הדברים שמדבר אליו. וכמה שיראה לו קרבתו ואהבתו, יעשה את רצונו בלבב שלם יותר. ואם רוצים לבקש דבר מבנו, ורוצה שיעשנו בשלימות, קורין אותו מתחלה בלשון חיבה ואהבה, שרוצה לומר לו איזה דבר. ושמיעת הדברי חיבה יעורר אהבתו להיות מוכן לעשות בקשתו בשלימות. וזה הראה ה' למשה, שקודם כל דיבור ואמירה וציווי, הראה לו מתחלה קריאה של חיבה, משה משה, ודיבר אליו בלשון שמלאכי השרת משתמשין בו, שמחשיב אותו כאחד מבני העליה, וממנו ילמד משה שכאשר ידבר עם בני ישראל יש להקדים מתחלה קריאה של חיבה, ואז יתקבלו הדברים.

וכמו כן עשה ה' בעת שהציע התורה לבני ישראל, הקדים ה' מתחלה קירבתו וחיבתו לישראל. אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, האותות והמופתים שהיו רק

עבורכם. ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. ושוב אמר להם והייתם לי סגולה מכל העמים, כי הנה ה' הוציא את ישראל ממצרים להיות לו לעם, ובידו להכריחם לקבל על עצמם מלכותו, ולעשות חוקותיו, כמו שכל מלך מחייב בני מדינתו, שמחוייבים לעשות רצונו, ולא מגיע להם עבור זה שכר והכרת הטוב. אמנם ה' אמר להם 'והייתם לי סגולה מכל העמים', אוצר חשוב להשתעשע עמכם, הגם 'כי לי כל הארץ', ואתם המעט מכל העמים, עם כל זה אתם תהיו לי סגולה. ולא עוד אלא 'אתם תהיו לי ממלכת כהנים', מי מושל בי, צדיק, שאני גוזר גזירה והוא מבטלה (מועד קטן טז:), הקב"ה נותן לנו כח שנוכל להיות מלך עליו כביכול. 'וגוי קדוש', לא עם כמו שאר אומות, אלא תחול עליכם קדושה, ולהיות גוי קדוש, שאין כזה בכל האומות.

דברי חיבה הללו ומעלתם, להיות עם סגולה, ממלכת כהנים, גוי קדוש, לא הציע ה' רק לבני ישראל כאשר יקבלו את התורה. ולא עשה כן לכל גוי, להם הציע התורה להנתן להם בלי שום מעלות הללו. והוא מטעם, כי הגוי הוא עם דומה לחמור (יבמות סב:), איש כפרי לא יוכל להיות מלך, ובהמה לא יוכל להיות גוי קדוש, ולא יתכן לומר לגוי מגושם בתאוות העולם שיהיה גוי קדוש. יכולים לצוות לו לתקוע שופר וליטול לולב, אבל הוא ישאר אחר זה כמו שהיה מקודם, קדושת המצוה לא ישנה אותו. בטבע לא מסוגל חומר הגוי להיות גוי קדוש, ולהיות סגולה מכל העמים.

*

מצינו באברהם אבינו כאשר התחנן לה' ליתן לו בנים, אמר, ה' אלקים מה תתן לי ואנכי הולך עירי, ובן משק ביתי הוא דמשק אליעזר (בראשית טו-ב). וברש"י אליעזר דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים (יומא כח:). ולכאורה צריך ביאור, כי בדרך כלל יותר יוצדק לבקש מה', הנה אין לי בנים, אני רוצה בן להמשיך דרכי, פרסמתי אמונת אלקי עולם, כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת אחריו, מי ימשיך זאת להלאה, כאשר אנכי הולך עירי. ואברהם בבקשתו המעיט תביעתו, לומר כי על רוחניותו והרבצת תורתו אינו דואג, והוא מסודר, כי יש לי תלמיד חשוב דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, ולא דואג אלא על גשמיותו.

אך כוונת אברהם היה בזה להיפוך, ולעורר רחמי שמים שמוכרח שה' יתן לו זרע. ואמר לה', כאשר הוא יסתלק מן העולם, צריך הוא אחד שימשיך דרכו, לנטוע אמונת אלקי עולם לבאי עולם. ובן משק ביתי הוא אליעזר,

אנו קורין ספר רות בשבועות, איך רות שהיתה בת מלכים, עזבה את כל גדולתה, והלכה להתגייר אל עם אשר לא ידעת, וממנה נשתלשלה מלכות בית דוד. וכאשר ראה אותה בועז אמר לה, 'ישלם ה' פעלך, ותהי משכורתך שלמה מעם ה' אלקי ישראל, אשר באת לחסות תחת כנפיו (רות ב-ב). ובמדרש הוסיף, אמר רבי חסא אשר באת לחסות. שהכפיל רבי חסא עוד הפעם אמירת בועז 'אשר באת לחסות', וצריך ביאור הכוונה בזה. – גם להבין מה שדקדק לומר ותהי משכורתך 'שלמה', הלא בודאי ששכרו של ה' לעושי רצונו היא בשלימות, ואינו מקפח שכר כל בריה, ולא יזוה צורך אמר לה בועז שתהא שכרה שלימה. גם להבין הנגינה על ותהי משכורתך שלמה, קדמא ואולא.

ונראה דהנה מפורסם תשובתו של הגרף פאטאצקי, הנודע בשם הגר צדק בוויילנא, כששאלו אותו הכומרים טרם שמסר נפשו על קדושת השם, מה ראה על ככה שנתגייר, ובפרט בעת הזאת שעונשו של צעד כזה היתה מיתה על המוקד. והשיב דמצינו בגמרא שהקב"ה חזר על כל האומות שבעולם וביקש שיקבלו את התורה, אך הם לא אבו משום שטענו מה כתיב בה וכו', וכשבא אצל ישראל קבלו את התורה ואמרו נעשה ונשמע. אך השכל האנושי מוכיח שלא כל אחד, בלי שום יוצא מן הכלל, מן האומות לא רצו לקבלה. אלא על כרחך לומר, שהיה אף בין האומות כאלה שרצו לקבל התורה, רק היו יחידים בין האומות, והרוב לא אבו לקבלה. ולהיפוך בישראל, הרוב רצו לקבל את התורה ואמרו נעשה ונשמע, והמועט שלא אבו כפה הקב"ה עליהם הר כגיגית. וזה המועט שאצל אומות העולם שרצו לקבל התורה, הוכרחו אחר כך להתגייר, באופן שהבירור יהיה שלם. וכמו כן המועט שאצל ישראל שלא רצו לקבל התורה, נשתמדו ח"ו אחר כך ע"כ. (הובא בספר אמרי דעת על חג השבועות להגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל).

וכעין זה מבואר בהחיד"א בספרו פתח עינים (יבמות מז:): בהא דאמרו 'גר' שנתגייר וכו', ומדוע לא אמרו גוי שנתגייר. והביא בשם האר"י הקדוש, דכל אלו הגרים בכל הדורות, נשמתם היתה במעמד הר סיני, וניצוץ נשמתם היא מבני ישראל, ובאו להם כל ימיהם הרהורי תשובה עד שבסופו של דבר מתגיירים, ולכן אמרו גר שנתגייר לרמוז על זה. ולכן אמרו חז"ל (שם) שהגרים מקבלים עונש על זה שאיחרו גירותם ע"ש.

וזהו שאמר בועז לרות, את סוברת כי כעת באת לחסות תחת כנפי השכינה, לא כן הוא, אלא מכבר באת,

עם הדומה לחמור, רבי הדומה לחמור לא יוכל להצליח בזה. ואליעזר עם עוצם גדולתו עדיין הוא דומה לחמור, ולא יוכל למסור ולהשפיע תורתו של אברהם לאחרים. אני צריך לבנים, שיבואו להעולם בקדושה, ומשחר טל ילדותו יתגדל אצלי בבית, רק זרע אלו יוכלו למסור התורה מדור לדור. ומה תתן לי ואנכי הולך עירי, לא ישאר ממני כלום. ולא תאמר כי יש לי תלמיד שימשיך דרכי, כי בן משק ביתי הוא דמשק אליעזר, עם הדומה לחמור, ואיזה פנים יש לתורה כזו שנמסרת מאדם הדומה לבהמה.

*

ובזה יתבאר טענת האומות העולם שנתקנאו בישראל, מה ראו להתקרב אלו יותר מאלו. אמת שהציע ה' את תורתו גם לנו, אבל חסר היה הקירוב והאהבה וסגולות שהצעת לבני ישראל בנתינת התורה. והתירוץ על זה היא, שאי אפשר לומר לאומות העולם, אם תקבלו את התורה תהיו גוי קדוש, גוי מזרע האומות לא יוכל להיות גוי קדוש, כי טבעו הוא היפוך הקדושה, הביאו לי ספרי יחוסיתם כדרך שבני מביאים, אם נולדים כבהמה בלי ספרי יחוס, הרי אתם עם הדומה לחמור, ואי אפשר לומר לקבוצה של בהמות שיהיו גוי קדוש. ואי אפשר לומר לאיכר פשוט להיות מלך, ממלכת כהנים וגוי קדוש, מהותו לא מסוגל לכך. וזה לא יתכן לומר רק לבני ישראל, זרע האבות הקדושים, שנתקדש חומרם דור אחר דור, רק הם יכולים להגיע למעלות הללו כאשר יקבלו את התורה.

וזהו שאנו אומרים, 'אתה בחרתנו מכל העמים', הן אמת שהציע התורה גם לאומות העולם, עם כל זה היה בחירה מיוחדת לבני ישראל. מתחלה 'אהבת אותנו ורצית בנו', כאשר הציע לנו קבלת התורה, הודיע לנו והראה אהבתו המופלגת אלינו, באמרו אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים עבורכם, ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי. 'ורוממתנו מכל הלשונות', הן אמת שהציע תורתו גם לשאר לשונות, אבל ההצעה לנו היה מרומם יותר מכל הלשונות. 'וקדשתנו במצותיך', הגוי גם כן יוכל לעשות מצות, אבל אין כאן קדשתנו במצותיך, לא יתהווה גוי קדוש בעשיית מצות ה', ושמן הגדול והקדוש רק עלינו קראת. – וזהו חשיבות מתן תורה, לא רק לעשות ציווי המלך, אלא לעשותם באופן שיתעלה בהם, להגיע למדרגת ממלכת כהנים, ולהיות גוי קדוש, שבוה בחר בנו יותר מכל האומות.

*

קשות בחייו לא נשבר רוחו, ולא ראה בזה שום רעה, כי כל מה דעביד רחמנא לטב. מזמור לדוד 'בברחו מפני אבשלום בנו' (תהלים ג-א). מלך ישראל צריך לעזוב הפלטין שלו, לברוח מפני בן הרוצה להרוג את אביו, ודוד המלך עומד ואומר מזמור, הכל הוא מאת ה', אין שום דבר נעשה מעצמו אלא מגזירת ה', ורק אתה מכיר הטובה הגנוזה בזה, ואני אומר על זה שירה, כמו על שאר טובות שאתה עושה עמי. והוא אומר מזמור 'בברחו מפני שאול במערה' (שם ט-א), ואומר מזמור 'בשלוח שאול וישמרו את הבית להמיתו' (שם ט-א).

ומהיכן שאב דוד המלך כוחות עצומות הללו לומר שירה גם בזמנים קשים כאלו. כל זה בא אליו מכח הסבתא רות, שמוכנת היתה לעבור זמנים קשים, לעזוב הכל ולחסות בצל ה', כי הביטה על העתיד, וכדאי לעזוב עולם עובר עבור עולם עומד. ומה לה להיות בת מלך, ולהיות שקוע בחיים של הבל, לאכול ולשתות ולהשתעשע, היום כאן ולמחר בקבר, מה לה מכל ההנאות שכבר עברו ונשכחו. היא רוצית בחיים של תוכן, חיים של נצח נצחים, ועל כן עזבה הכל, אינה מסתכלת על ההוה אלא על העתיד. אם כזה יש לה אחר כך בן כמו דוד, שריוה את הקב"ה בשירות ותשבחות תמיד, עד שכל בית ישראל לדורות משבחים ומפארים ה' בשירי דוד עבדך. ולכן בדין היא שנקרא שמה רות, כי רק על ידי מעשיה זכה דוד לרוות להקב"ה בשירות ותשבחות.

ולכן קורין ספר רות בזמן קבלת התורה, אשר כל אחד מקבל אז התורה בהתחדשות, כל אחד מתעלה לפי מדריגותיו. וקורין מגילת רות, שלא להתרשל, רות עברה כל כך קישויים עד שעזבה הכל כדי לחסות תחת כנפי השכינה, ולא קיפח ה' שכרה, אלא זכתה שאחר כך יצאה ממנה דוד שריוה את הקב"ה בשירות ותשבחות, וממנה נשתלשלה כל מלכות בית דוד. ומזה נלמד כי כל מחשבה טובה לא נאבד, ועושה רושם, וגר שבא להתגייר היום, זהו ממחשבה טובה מאבותיו שרצו להכנס להכלל ישראל.

*

ונראה דזהו שאמר הכתוב, ה' מסיני בא וזרח משעיר למו, הופיע מהר פארן וגו', אף חובב עמים, כל קדושו בידך, והם תכו לרגלך, ישא מדברותיך (דברים לג-ב). והכוונה, דאיתא בגמרא (עבודה זרה ב:) מאי בעי בשעיר ומאי בעי בפארן, מלמד שלקח התורה והחזירה הקב"ה על כל

כאשר חזר ה' על כל האומות ליתן להם תורתו ולא רצו, הנשמה שלך רצתה אז לקבל התורה, רק האומה שלך מואב לא רצתה. וכיון שאין הקב"ה מקפח שכר כל בריה, המחשבה טובה שלך שרצתה לחסות תחת כנפי השכינה לא נאבד, כי כל אלו שרצו לקבל התורה, יתעורר במשך הדורות שיבואו להתגייר ולקבל התורה. ועד היום יש גרים שבאים לחסות תחת כנפי השכינה, והם מנשמות האומות שרצו כבר במתן תורה לקבל התורה.

ישלם ה' פעלך ותהי משכורתך 'שלימה', עד עתה היה לך שכר על המחשבה והרצון לקבל התורה, אבל עתה יוגמר השכר בשלימות, כי מה שבאת לחסות תחת כנפי השכינה כעת, זהו הסיום מההחלטה מאז. וזהו שהוסיף רבי חסא אשר באת, והיינו כי באת שתי פעמים, חדא כעת, ושנית אשר באת מכבר. ומה שבאת כעת היא הסיום ממה שבאת מתחלה. וזהו רמז הנגינה 'קדמא ואולא', שכבר הקדמת ובאת מאז, ולכן כעת תהא משכורתך שלימה מעם ה'.

והמוסר השכל מזה, כי גם גוי שהיה לו מחשבה טובה לקבל התורה, לא נאבד הרצון ההוא, ומתעורר להבא בדורות אחריו, שיבוא גוי להתגייר, עם כל הקישויים שיש בזה, לעזוב אבותיו וחבריו ועמו, ולילך אל עם אשר לא ידעת ולקבל על שכמו עול התורה. והכוחות לזה באה מסבא או סבתא שרצו פעם לקבל על עצמם עול תורה ולא עלתה בידם. ומעתה על אחת כמה וכמה בזרע ישראל, כאשר יש לאדם רצון להתקרב לה', גם כאשר לא היה יכול להוציא זאת מן הכח אל הפועל, מתעורר תשוקה זו אצל בניו ונכדיו אחריו. ויתכן שיתעורר רצון לקירבת אלקים, מתשוקה של אבותיו או אבות אבותיו.

*

הנה אמרו חז"ל (בבא בתרא יד:) למה נקרא שמה רות, שיצא ממנה דוד, שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות ע"כ. ולכאורה לפי זה היה ראוי שדוד עצמו יקרא רות, ולא הסבתא הזקנה שלשה דורות לפני דוד.

ונראה דהנה דוד המלך נעים זמירות ישראל, שריוה את ה' בשירות ותשבחות, יש בשירותיו מעלה יתירה משאר שירות ותשבחות. בדרך כלל האדם אומר שירה לקונו בשעה שלא חסר לו דבר, הוא בריא בגופו, פרנסתו מסודרת וכו', הוא מודה ומשבח את קונו, אבל בשעת צרה וכאב קשה לומר שירה. לא כן דוד המלך, בהזמנים היותר

האומות והלשונות ולא קבלוה, עד שבא אצל ישראל וקבלוה ע"ש. וה' זרח משעיר ומפארן שלא רצו לקבלה. ואמר הכתוב שעם כל זה 'אף חובב עמים', יש חביבות מה' גם לעמים הללו, כי היו ביניהם אחדים שהיו מוכנים לקבל התורה. 'כל קדושיו בידך', הקדושים שהיו בין העמים, שמהם נתהוו הגרים בישראל, הם גם כן תחת ידו יתברך שמו. אך מכל מקום יש חילוק ביניהם לישראל, כי בני ישראל הם על כנפי השכינה, ואשא אתכם על כנפי נשרים, מה שאין כן הגרים 'הם תכו לרגלך', הם למטה מכנפי השכינה, תחת רגליו כביכול, כי עם הדומה לחמור בשורשו לא יוכל להיות למעלה מהשכינה, והם תכו רק לרגלך.

והנה אמרו (שם) כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה יצאתה נשמתן של ישראל שנאמר (שיר ה-ו) נפשי

יצאה בדברו ע"ש. כי כן היא התורה בתחלתה, שקשה לקבלה, ואינה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה (ברכות טג:). אבל אחר כל דיבור ודיבור נתמלא כל העולם בשמים, להורות כי כאשר יקיים התורה יהיה לך ערב ומתוק, וריח טוב של בשמים תרגיש בכל העולם. ולא עוד, אלא בכל התעלות במצות ה' במשך הימים, תתרבה התענוג והריח טוב, עד שהריח של אתמול לא יהא נחשב כלום נגד הריח הטוב שאתה מרגיש כעת, כי מצות ה' מקדשים את חומר האדם, אשר קדשנו במצותיו, ומוסיף להרגיש תענוג יותר גדול בהתורה, ומרגיש טעם חדש שעדיין לא טעם עד עתה. ולכן על כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם בשמים, אבל ריח בשמים אלו נתחלפו כאשר הוסיפו לשמוע עוד דיבור. וזה להורות כי בקיום מצות ה' יהיה להחיים שלך בעולם ריח בשמים. ולא עוד, אלא על כל הוספה במצוה, בכל דיבור חדש, יוחלפו הבשמים, שתרגיש טעם ותענוג יותר גדול, ומכאן ואילך יערב לכם.

*

והנה אחר שנגמר מעמד מתן תורה, אמר ה' למשה לך אמור להם שובו לכם לאהליכם (דברים ה-כז). מבואר בספרים הקדושים כי הארת מתן תורה מתחדשת בכל שנה אצל כל אחד. קודם החג צריכין הכנה למתן תורה, דוגמת ישראל, וקדשתם היום ומחר (שמות יט-י), שהוצרכו לפרישה. ובהחג עצמו יש קבלת התורה, ובנעילת החג נשנית הדיבור שובו לכם לאהליכם.

וביאורו, כי כל עניני עולם הזה מתוארים בלשון לכם (ביצה כח:). ואצל הגויים ה'לכם' היא חושך אפילה,

*

איתא בגמרא (שבת פח:): מאי דכתיב (שיר ה-ג) לחייו כערוגת הבושם, כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים. וכיון שמדיבור ראשון נתמלא, דיבור שני להיכן הלך. ומשני הוציא הקב"ה רוח מאוצרותיו והיה מעביר ראשון ראשון, שנאמר שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר, אל תקרי שושנים אלא שושנים ע"כ. ויש להבין מהו ענינו של ריח בשמים בכל דיבור. וגם למה הוצרכו להחליפו בכל דיבור, ולא סגי בריח הבשמים שנתמלא העולם מתחלה.

אך הענין הוא, כי משה רבינו מסר לישראל, ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי וגו' (שמות יט-ה). וברש"י אם עתה תקבלו עליכם, יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות ע"כ. והיינו כי התחלת קבלת עול תורה קשה, לקיים כל מצותיה ולעבור כל הנסיונות הכרוכות בזה. אבל זהו רק בתחלתו, כל זמן שעדיין לא טעם טעם תורה, אמנם מכאן ואילך יערב לכם, במשך הימים מתעלה למדריגה להרגיש כי דברי תורה נחמדים מזהב ומפז רב, לא מעוניין לו כסף וזהב, והם מתוקים מדבש ונופת צופים, התורה היא הדבר היותר חשובה שבעולם. כי זהו האמת, שהבלי עולם הזה עוברים, ואין לו בהם שום חפץ לאחר שהתענג בהם, לא כן תענוג התורה ומצותיה הם נצחיים. וקבלת עול תורה רק בתחלתו קשות, ומכאן ואילך יערב לכם.

ולא רק שהתורה טוב לו לעולם הבא, אלא אשריך גם בעולם הזה, הנסיונות בזמנינו של כלים הטעכנעלאגיע, קשה לבני אדם להפרד מהם מריבוי

מחושבים בפרטי פרטיות, וכמו כן יש לעשות חשבון על עניני הרוחניות של ימים הללו, אשר כל חיי הגשמי הוא רק דרך להגיע לעניני הרוחניים. – יש בימים הללו זמנים הרבה שאין בהם טירדות הפרנסה כמו במשך השנה, ויש לנצל אותם כראוי, אשר חוץ מהשיעורים הקבועים שיש לו, ליקח לעצמו מסכת, או ענין בהלכה, כל אחד לפי ערכו, אשר חוץ מהסדרים שלו, יעסוק בהם.

ובהיות שלא בכל עת מסוגל האדם ללמוד דברים קשים, יש כמה זמנים שהוא נוסע על הדרך, הרי יש כהיום מאות ספרים, תולדות של גדולי ישראל, שנאספו בהם מעשיהם והנהגותיהם ומדות טובות ועדינות, אשר מכל ספר יוכל האדם ללמוד הרבה הנהגות הנוגע לכל אחד ללמוד ממנה. וכמו שמכינים על הקיץ שאר דברים, יש ליקח אתו עמו ספר תולדות מגאונים וצדיקים, הן על הדרך, והן בזמנים שאי אפשר לו לצמצם מוחו ללימודו, ויקנה לעצמו הרבה מחכמתם ותורתם וצדקתם ומדותיהם אשר אין להם שיעור.

יש מקומות בהקאנטרייס שבהם הרבה סוגים, יש בעלי תורה מופלגים, ויש בינונים, ויש חלושים. אברך חסידי אין לו להתערב עם הציבור, ויש לו לעמוד באותה דרגה שנוהג בביתו. לפעמים מורה לעצמו היתר, כאשר רואה החבורות סביביו שעושים כן, דברים שלא היה עושה כן כל השנה. יש לקיים ויגבה לבו בדרכי ה', שלא ישנה שום דבר מהנהגתו בביתו. אין צריך ליקח חבל בחבורה כשמרגיש בזה קלות ראש. אין יכולים תמיד למחות במה שעושים, אבל יוכל להיות בעל הבית על עצמו.

שובו לכם לאהליכם, שה'לכם' יאיר אצליכם, לעבוד את קונו בשמחה וטוב לבב, ולרוות רב נחת מהבנים. הר פארן, הר שפרו ורבו עליה ישראל, בנים בני תורה, רני עקרה שלא ילדה בנים לגיהנם. ובודאי שהברכה אחר מתן תורה שפרו ורבו, היה בבנים שיאירו בתורה. ונזכה להמשיך ללכת בדרכי התורה והיראה ולעובדו בלבב שלם, עדי נזכה לראות בישועתן של ישראל בביאת בן דוד בב"א.

משוקע בתאוות העולם בלי שום אור. ובני ישראל כאשר קיבלו את התורה, קיבל כל העולם הזה שלנו צורה חדשה, חשיבות רבה, בכל דרכיך דעהו (משלי ג-ו), יש אור בכל מעשיו הגשמיים. הפרנסה לצורך קיום מצות ה' ולחינוך הבנים, וכדי ליתן צדקה ועשיית חסד, ובמתן תורה נתחדש אורה בכל עניני לכם של בני ישראל. והנה אור מתואר בשם 'אהל', מלשון בהלו נרו (איוב כח-ג), וכמו שדרשו (שבת פח.). על משה שזכה לקירון עור פניו, מהכתרים שזכה משה ונטלן, דסמיך ליה ומשה יקח את 'אהל' ע"ש. וזהו שאמר ה' למשה, לך אמור להם שובו 'לכם' לאהליכם, אתם חוזרים כעת לבתיכם, אתם יכולים לעשות ה'לכם' שיאיר אצליכם, 'לאהליכם'. שכאשר יהודי נוהג עצמו על דרכי התורה, העולם מאיר אצלו, ויפה לו שעה במעשים טובים מכל חיי העולם הבא. ואחר מתן תורה יהיה הלכם שונה ממה שהיה, כי בעצם ה'לכם' הוא חושך ולא אור, כמו באומות העולם, ואתם שובו לכם לאהליכם, שיאיר אצליכם הלכם.

*

ביום השלישי, כאשר עומדים יום אחר מתן תורה, מהו התוכן של יקימנו ונחיה לפניו. יש לידע כי העיקר היא לימוד התורה הקדושה, בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין. בשנים האחרונות נתרבה התעוררות ללימוד הש"ס באופן מופלא, והוא משום כי נסיונות הזמן נתגדלו גם כן באופן נורא שלא היה עוד מבריאת העולם על ידי המצאות הטעכניק, על כן הוצרך מן השמים ליתן חשקות התורה, כי זה לעומת זה עשה אלקים, ובלי זה לא יוכלו בני ישראל להתקיים בקדושתם.

ויש להמשיך להתמיד בלימודו יום יום, כל אחד לפי ערכו, דף יומי או עמוד יומי, שלא יעבור יום בלי תורה. וכמו כן הבחורים, חוץ מהסדרים של הישיבה, יש להם ליקח על עצמם סדר של מסכת בזמנים הפנויים. וכמו כן להצטרף להחבורה של תורה שבכתב, להשלים פרשת השבוע. וגם להחבורה של ספרי חסידות, שמתחילין כעת בספה"ק מאור ושמש סדר שמות.

באים ימי הקיץ, עוזבים את הבית, כל אחד עושה לו כעת תכנית על הימים הללו. עניני הגשמיים הם

